

Korte lesomschrijving

Deze les gaat over het canonvenster:

Koning Willem I - Het koninkrijk van Nederland en België.

De leerlingen leren dat Nederland ruim 200 jaar geleden voor het eerst een koning kreeg, en dat deze lid was van de familie Oranje-Nassau. Ze begrijpen dat Koning Willem-Alexander van hem afstamt. Ze zien dat een koning nu heel andere dingen doet dan een koning vroeger deed.

Titel Koning Willem I - de besluiten-koning

Vak Geschiedenis - Maatschappijleer

Venster Koning Willem I

Tijdvak Tijd van burgers en stoommachines

Doelgroep groep 5-6

Tijdsduur 1-1,5 lesuur

Groeperingsvorm klassikaal en in groepjes

Lesdoelen

- De leerlingen weten dat Koning Willem I de eerste koning was van het Huis Oranje-Nassau en een voorvader van Willem-Alexander.
- De leerlingen weten dat Koning Willem I hard werkte om Nederland rijker en moderner te maken.
- De leerlingen weten dat Koning Willem I zelf veel besluiten nam. En dat Koning Willem-Alexander dat niet mag.
- De leerlingen weten wat de taken zijn van onze huidige Koning Willem-Alexander en dat deze anders zijn dan in de tijd van Koning Willem I.

Kerdoelen

Oriëntatie op jezelf en de wereld:

- Tijd: 51 - 52 - 53
- Mens & Samenleving: 36 - 38

Benodigde voorkennis Geen

Benodigdheden

- Internet
- Docentenhandleiding groep 5-6
- Vensterplaat Willem I
- Werkblad groep 5-6
- A3-vel, knipvel met tekstballonnen en kaders
- Potloden, stiften, scharen, lijm

Beoordeling

- Bespreken werkblad
- Bespreken door leerlingen gemaakte strip

Lesactiviteiten
Introductie

Bespreek klassikaal de volgende vragen als introductie op het onderwerp:

- Hoe heet de koning van Nederland? (Willem-Alexander)
- Wie ken je nog meer? b.v. Wie is zijn moeder? Wie is zijn vrouw? Wie zal na Willem-Alexander koning of koningin worden? (Beatrix, Máxima, Amalia)
- Op 27 april vieren we koningsdag. Waarom is het dan overal oranje? (Willem-Alexander is lid van het Huis Oranje-Nassau en Prins van Oranje; verwijst naar het prinsdom Orange, dat deze familie in het bezit kreeg)

Kern
Introductie op het onderwerp: koning Willem I

Bespreek met de klas de vensterplaat Willem I of bekijk het volgende filmpje: <http://bit.ly/1p0fjsL>

De vensterplaat is een hulpmiddel om informatie over Willem I zelf te ontdekken en over te brengen. In de vensterplaat zijn allerlei elementen interactief gemaakt. Deze zijn gemarkeerd met een i. Wanneer u op een i klikt, verschijnt er informatie over een bepaald onderwerp in relatie tot Willem I. (zie informatie p. 3 en 4)

Instructie voor het gebruik van de vensterplaat:

Laat de vensterplaat eerst zien zonder de i-tjes te openen. Laat eerst de leerlingen de vensterplaat aandachtig bekijken gedurende 1 à 2 minuten. Stel vervolgens de volgende vraag: Wat gebeurt hier? Geef enkele kinderen een beurt en vraag na elke beurt: Wat kunnen we nog meer ontdekken? Schrijf in steekwoorden op het bord wat de leerlingen zeggen over wat ze zien en denken. Als er geen nieuwe informatie uit de klas komt stopt u. Let op: Alle bijdragen van de kinderen zijn waardevol, maar laat ze wel hun uitleg motiveren.

Vervolg Lesactiviteiten

Vervolg Kern

Vertel nu dat de plaat over Koning Willem I gaat, de eerste koning van het Huis Oranje-Nassau en een voorvader van Koning Willem-Alexander. Verken nu samen de vensterplaat door de i-tjes te openen. Ga eerst naar de informatie bij de persoon Koning Willem I. Ga daarna in op de andere voorwerpen waar een i-tje bij staat. Ontdek wat deze voorwerpen te maken hebben met Koning Willem I. Vergelijk de informatie met de steekwoorden op het bord. Wat hebben de leerlingen er zelf uitgehaald?

De leerlingen maken de vragen 1 t/m 3 op het werkblad. (zie antwoorden werkblad groep 5-6 hiernaast)

Introduceer opdracht 4: **24 uur met de koning**

De leerlingen bedenken hoe een werkdag van koning Willem-Alexander eruitziet. Zij werken dit in groepjes uit in een strip van 5 tot 8 tekeningen. Ze gebruiken hiervoor het knipvel met kaders en tekstballonnen. Leg de opdracht uit en laat een à twee voorbeelden zien van een strip.

Instructie opdracht 4

- Verdeel de klas in groepen van 4 à 6 leerlingen
- Geef iedere leerling een werkblad en per groep een A3-vel, potloden, stiften en de knipvellen met tekenkaders en tekstballonnen.
- De leerlingen bedenken samen wat Koning Willem-Alexander allemaal doet en zetten dit in een woordspin.
- Samen kiezen ze wat ze laten zien en willen vertellen in de strip: **24 uur met de koning** van 5 tot 8 plaatjes.
- De leerlingen verdelen onderling de taken: wie tekenen, wie schrijven en wie plakken?
- De kaders en tekstballonnen worden uitgeknipt: de tekenaars tekenen, de schrijvers vullen de tekstballonnen, de plakkers plakken de kaders met de tekeningen en de tekstballonnen op het A3-vel.

TIP: Speciaal voor het onderwijs verscheen in 2015 in samenwerking met Eureducation een kleurrijk stripboek over het leven van Koning Willem I. Elke school ontving een gratis exemplaar.

Afsluiting

- Bespreek kort de strips door per groepje een toelichting te laten geven op de strip. Wat zien we? Wat wordt er verteld?
- Samen filmpje jeugdjournaal bekijken (over taken Willem-Alexander): <http://bit.ly/1TRWnJu>

Antwoorden werkblad

1 De tijd van Willem I: Wanneer was Willem I koning van Nederland en België? Kleur het goede tijdvak op de tijdbalk hierboven.

Antwoord:
1800-1900 : De tijd van burgers en stoommachines

2 Het huis Oranje-Nassau: Zet de koningen en koninginnen in de juiste volgorde van nummer 1 tot en met nummer 7. Willem I is nummer 1.

Antwoord:
1) Willem I (A), 2) Willem II (D), 3) Willem III (C), 4) Wilhelmina (G), 5) Juliana (B), 6) Beatrix (F), 7) Willem-Alexander (E)

3 Een ijverige koning: Waar komen die bijnamen vandaan? Wat hoort waar bij.

- Antwoord:**
- **de besluiten-koning (1) - (C)** *De koning ondertekent allerlei besluiten, soms wel 100 op een dag. En dat doet hij liever in zijn eentje, zonder de ministers.*
 - **de koopman-koning (2) - (A)** *De koning wil weer een rijk Nederland en zorgt opnieuw voor een bloeiende handel. Hij stopt er zelf ook veel geld in, als een echte koopman.*
 - **de kanalen-koning (3) - (B)** *De koning heeft verschillende delen van Nederland speciale taken gegeven. Het zuiden heeft fabrieken en zorgt voor de goederen. Het noorden moet deze goederen verkopen. Koning Willem I zorgt voor meer wegen en kanalen om de goederen sneller van zuid naar noord te brengen.*

Teksten Vensterplaat

Teksten Vensterplaat Koning Willem I

1. Koning Willem I aan het werk

- i-punt: arm Willem I
- Informatie: Hier zie je koning Willem I in zijn werkkamer in Huis ten Bosch in Den Haag. Hij werd in 1814 tot koning uitgeroepen, nadat de Fransen uit Nederland waren weggejaagd. Hij was de eerste Oranje-koning van Nederland. Hij regeerde van 1814 tot 1840 over het huidige Nederland en België samen. In die tijd was Brussel de hoofdstad van het koninkrijk.

2. Scheveningen, 30 november 1813

- i-punt: oranje wimpel
- Informatie: Op het strand van Scheveningen zingt visser Jacob Pronk keihard 'Oranje boven!' Hij zwaait met zijn oranje wimpel. De sloep met prins Willem Frederik van Oranje-Nassau komt dichterbij. De Fransen zijn eindelijk weg uit Nederland. Gaat de familie Van Oranje nu weer regeren? Jacob brengt de prins in een rijtuig naar Den Haag, zijn oranje vlag gaat mee. Jacob denkt terug aan de ijskoude dag in 1795. Toen stond hij ook op het strand van Scheveningen. De Franse legers van Napoleon veroverden Nederland. Stadhouders Willem V moest met zijn gezin naar Engeland vluchten. Zijn zoon, prins Willem Frederik, was toen nog maar 22 jaar. Nu is de prins al 41. Zijn vader is een paar jaar geleden gestorven, en Willem Frederik wil graag koning worden. Visser Jacob is trots en vindt het spannend. Zal de man in zijn rijtuig Nederland gaan regeren?

3. Van stadhouder naar koning

- i-punt: landkaart van het Verenigd Koninkrijk
- Informatie: De vader van Willem I was geen koning maar stadhouder. Meer dan 200 jaar geleden was Nederland nog geen koninkrijk maar een republiek, met een stadhouder als baas. De republiek had zeven gewesten (provincies) die vaak ruzie hadden. In 1795 vielen de Franse legers van Napoleon Nederland binnen. Stadhouders Willem V vluchtte naar Engeland. Wat valt er op aan deze kaart? Nederland en wat nu België is, zijn samen één land: het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Nadat Napoleon verslagen was en de Franse legers waren weggejaagd, wilden de leiders van de Europese landen één groot, sterk Nederland. Geen Republiek meer met gewesten die ruzie

maakten. Stadhouders Willem V was toen al dood, maar zijn zoon prins Willem Frederik van Oranje-Nassau werd koning Willem I van het Koninkrijk der Nederlanden. Het gebied dat nu België heet hoorde daar ook bij. Willem I is de voorvader van onze koning Willem Alexander.

4. Besluitenkoning

- i-punt: hand Willem I
- Informatie: Als Willem I koning wordt, gaat hij meteen keihard aan de slag. Hij heeft veel plannen, hij weet goed wat hij wil en neemt graag zelf de beslissingen. De ministers mogen zich niet teveel met hem bemoeien. Per dag zet hij zijn handtekening onder soms wel meer dan honderd koninklijke besluiten. Daarom is een van de bijnamen van Willem I 'besluitenkoning'. Wij Willem, bij de gratie Gods, koning der Nederlanden ... zo begint ieder koninklijk besluit waar Willem I zijn handtekening onder zet. Dat wil zeggen: "Ik, Willem, die door de goedheid van God koning van Nederland ben ... besluit vandaag dit of dat". Willem ondertekent tientallen van deze besluiten per dag, soms zelfs meer dan honderd. Willem is een echte 'workaholic'. Zelfs op eerste kerstdag werkt hij door. Alleen om 4 uur stopt hij even. Dan drinkt hij een kopje thee met zijn vrouw Mimi.

5. Koopman-koning

- i-punt: stapel papier naast bureau
- Informatie: Nederland is heel arm geworden door de oorlog met Frankrijk. Veel mensen zijn werkloos. Willem I wil zijn koninkrijk sterk en rijk maken. In 1824 richt hij de Nederlandsche Handel-Maatschappij (NHM) op. Dit bedrijf moet de handel en scheepvaart bevorderen. Veel mensen steken er geld in door 'aandelen' te kopen, ook de koning zelf. Vooral de handel met de kolonie Nederlands-Indië (tegenwoordig Indonesië) neemt toe. Willem I laat de boeren in de kolonie op een deel van hun akkers koffie en thee verbouwen. Deze producten verkoopt de NHM voor veel geld in Europa. De boeren krijgen helemaal niets van de opbrengst! Willem gebruikt het geld voor het graven van kanalen, bijvoorbeeld de Nieuwe Waterweg bij Rotterdam en het Noord-Hollands Kanaal tussen Amsterdam en Den Helder.

6. Kanalenkoning

- i-punt: sigarenhouder in de vorm van een locomotief
- Informatie: Als je een land rijker wilt maken, moet je zorgen dat de spullen uit de fabrieken goed en snel vervoerd kunnen worden. Daarom laat Willem I veel kanalen graven in het hele land, zodat schepen van de fabrieken naar andere steden kunnen varen. En vanaf 1839 - als de eerste spoorlijn in Nederland wordt geopend - komen daar de goederentreinen bij. Aan het Noord-Hollands Kanaal, 80 kilometer lang en 37 meter breed, wordt vijf jaar lang gewerkt door 5.000 arbeiders met schep en kruiwagen. Voor een lange werkdag van veertien uur krijgen ze ongeveer één gulden loon. In 1824 is het kanaal klaar. In vergelijking met andere landen duurt het lang voor Nederland spoorwegen krijgt. Boeren zijn bang dat hun koeien ervan schrikken. Schippers zijn bang dat ze hun werk verliezen. Artsen denken dat de hoge snelheid (wel 35 kilometer per uur!) ongezond is voor passagiers. Maar Willem gelooft wel in het spoor. In zijn werkkamer had hij een kleine trein staan waarin hij zijn sigaren bewaarde. In 1839 rijdt de eerste stoomtrein tussen Amsterdam en Haarlem.

7. De opstand van België

- i-punt: pamflet in de hand van adviseur
- Informatie: Slecht nieuws voor de koning! 'Dood aan Willem I, tiran van de Nederlanden' schrijven Belgische opstandelingen in 1830. Willem bemoeit zich met hun godsdienst. De kranten mogen niet meer schrijven wat ze willen. En Willem wil dat er Nederlands wordt gesproken. Maar veel Belgen spreken alleen Frans. Ze hebben een hekel gekregen aan Willem. Willem vindt de zuiderlingen maar ondankbaar, na alles wat hij voor hen heeft gedaan. Hij wil niet toegeven. Soldaten uit het noorden proberen het leger van de opstandige zuiderlingen te verslaan. Dat mislukt. Pas na veel gevechten en druk uit Europa tekent Willem I in 1839 het Scheidingsverdrag met België, negen jaar na het begin van de opstand. Zijn droom van een sterk Verenigd Koninkrijk der Nederlanden spat uit elkaar. Nederland en België zijn voortaan twee aparte landen.

8. Het koningshuis toen en nu

- i-punt: stapel papier op bureau
- Informatie: Willem-Alexander is nu koning van Nederland. Hij kan niet in zijn eentje beslissingen nemen, zoals zijn voorvader Willem I. Sinds 1848 is dat de verantwoordelijkheid van de ministers, samen met de Tweede en Eerste Kamer. Maar nog steeds is een besluit of wet pas geldig als de koning zijn handtekening heeft gezet. Bijvoorbeeld op zijn iPad! Koning Willem-Alexander is de vierde koning van Nederland. De drie eerdere koningen Willem I, II en III leefden allemaal in de 19de eeuw (1800-1900). Daarna zaten er drie koninginnen op de troon: Wilhelmina, Juliana en Beatrix. De koningen en koninginnen van Nederland zijn allemaal familie van elkaar. Hun achternaam is: Van Oranje-Nassau. Willem-Alexander en koningin Máxima hebben drie dochters. De oudste dochter Amalia is de kroonprinses. Zij is aan de beurt om koningin worden als Willem-Alexander ermee stopt.

Illustratieverantwoording

Vensterplaat:

- Thomas Du Caju

i-punten:

- Koning Willem I: <http://www.schooltv.nl/video/popup/koning-willem-i-onze-eerste-oranje-koning>
- Prins Willem Frederik landt op het strand van Scheveningen op 30 november 1813, Cornelis van Cuylenburgh (1758-1827), circa 1825 (collectie Stichting Historische Verzamelingen van het Huis Oranje-Nassau, Den Haag)
- Koninklijk Besluit 11 april 1830 (collectie Nationaal Archief)
- Aandeel Nederlandsche Handel-Maatschappij (Collectie ABN AMRO Kunst & Historie, Amsterdam)
- Foto van Willem-Alexander met i-Pad (beeldbank Koninklijk Huis: <http://www.koninklijkhuis.nl/foto-en-video>)
- Inwijding van de spoorweg tussen Amsterdam en Haarlem, 19 september 1839, anonieme ets, 1839. (collectie Rijksmuseum, inv. nr. RP-P-OB-76.770)
- graffiti van Belgische opstandelingen, 1828. (collectie
- Algemeen Rijksarchief voor België te Brussel, Archief Schuermans, inv.nr. 40)
- nieuwe kaart der Nederlanden en het Groothertogdom Luxemburg, 1816, Weygand, F. J., Baarsel, Cornelis van , Baarsel, Willem Cornelius van (collectie Universitätsbibliothek Bern)

Werkblad

- Illustraties: Angela Manders
- Portretten Willem I, II, III en Kon. Juliana: Collectie Rijksmuseum
- Portret Beatrix: Emiel Ketelaar, FrozenImage
- Portret Wilhelmina: Google images
- Portret Willem-Alexander: RVD/Jeroen van der Meyde (via Wikimedia Commons)